

Iz aktivnosti Povijesnog društva

TEREZIJA HORVAT IZ KRIŽEVACA O AKTIVNOSTIMA POVIJESNOG DRUŠTVA I IZLETIMA U ZAGREB I NJEGOVU OKOLICU

Ugodno i poučno

Iako skromnih mogućnosti, Povijesno društvo iz Križevaca, uz ostale aktivnosti, često organizira putovanja s ciljem upoznavanja ljepota i povijesnih znamenitosti Lijepe naše, kao i kulturnih događaja.

Tako smo u subotu, 5. srpnja 1997. god., organizirali posjet Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu gdje smo pod stručnim vodstvom pogledali izložbu "Bidermajer u Hrvatskoj".

Divili smo se skladnom bidermajerskom namještaju upotpunjenom tkaninom s tipičnim cvjetnim uzorcima, te slikarstvu čiji su portreti i krajolici, uz namještaj, dali sliku građanskog pa i plemićkog obiteljskog doma u prvoj polovici 19.st. Saznali smo da je tako ureden obiteljski dom bio ideal građanskog društva toga doba, a kuća hram bidermajerske kulture. Izloženi predmeti koji su nekad ukrašavali domove svake građanske kuće, budili su u nama želju za posjedovanjem nekog od tih predmeta: recimo, barem "Gajevu čašu" ili bidermajerski rubac. Ističemo da su na izložbi i predmeti iz našeg Gradskog muzeja. Upućujemo sve čestitke organizatorima izložbe i naglašavamo: To treba vidjeti!

Nakon toga krenuli smo u zagrebačku okolicu gdje smo najprije posjetili Svetište Majke Božje Remetske, "Zagovornice Hrvatske". U Svetište smo stigli upravo u trenutku kad je crkveno zvono oglasilo imenovanje novog nadbiskupa Zagrebačke nadbiskupije i dvojice novoimenovanih biskupa pa smo se tako na poziv Petra Vjenceslava, među prvima pomolili za novog nadbiskupa msgr. Josipa Bozanića i biskupe msgr. Marka Culeja i Antuna Škvorčevića te poželjeli da srcem punim ljubavi vode povjerene im vjernike i upravljanje Crkvom u Hrvata. Zatim smo upoznali znamenitosti tog Svetišta. I tu crkvu, kao i mnoge druge, oslikao je poznati pavlin, koji je živio i u Križevcima - Ivan Ranger. Na jednom dijelu zida oslikanog Svetišta nalazi se i slika našeg Velikog Kalnika, vjerojatno najstarija slika toga grad, čime se ponosimo.

Putovanje smo nastavili dalje prema Zagrebačkoj gori gdje smo se u Šestinama poklonili Ocu Domovine - Anti Starčeviću, a na Medvedgradu Oltaru Domovine. Nakon upoznavanja s poviješću Medvedgrada uslijedio je odmor i uživanje u prekrasnom pogledu na ..."naš Zagreb-grad" - kako kaže August Šenoa.

Posljednje odredište našega putovanja bilo je razgledavanje Grgosove spilje pokraj Samobora. Iako nije dokraja uredena, ljepota onoga što je priroda tu isklesala i ukrasila zaslužuje da to vidimo, pogotovo naša djeca u osnovnim školama.

Na povratku, naravno, zaslادili smo si putovanje samoborskim kremšnitama. Vratili smo se zadovoljni s novim saznanjima i dojmovima, zahvalni našoj predsjednici Katarini Čavlek što nam je organizirala još jedan lijep izlet.

Večernji list, utorak, 15.VII. 1997.

TEREZIJA HORVAT O KNJIŽEVNOM BLAGU GRKOKATOLIČKE BISKUPIJE U KRIŽEVCIMA

Hvala sestrama bazilijankama

Povijesno društvo u Križevcima posjetilo je grkokatoličku katedralu Presvetog Trojstva, Biskupsku rezidenciju i knjižnicu Križevačke biskupije.

Razgledavanje katedrale i Biskupske rezidencije s knjižnicom omogućila nam je sestra Olga Vančik jer su sestre bazilijanke Hrvatske viceprovincije čuvarice Križevačke biskupije i knjižnice u njoj.

Grkokatolici su katolici istočnog obreda i zajedno s katolicima zapadnog rimskog obreda pripadaju Katoličkoj crkvi čiji je poglavar Sveti Otac.

Grkokatolička crkva u Hrvatskoj počela se snažnije organizirati početkom XVII.st. u sklopu feudalne Hrvatske, nakon oslobođenja hrvatskih krajeva od Turaka i prihvaćanja crkvene unije poslije održanih crkvenih sabora u Firenci 1439. i Brest-Litovskom 1596. Prvi grkokatolički biskup, potvrđen od rimskog Pape, bio je Simeon s nadimkom Vratanja, koji je sazvaio prvi sabor istočnih kršćana u

Marči 1611. godine.

Godine 1777. bulom pape Pija VI. osnovana je Grkokatolička biskupija u Križevcima na mjestu nekadašnje franjevačke crkve i samostana ukinutog odlukom cara Josipa II. 1786.

Godine 1787. počinje gradnja grkokatoličke katedrale i Biskupske rezidencije. U toj gradnji važno mjesto zauzimaju mnogi biskupi, a posebno bih istaknula biskupa Julija Drohobeckog (1891.-1920.), za čijeg su biskupovanja katedrala i biskupski dvor dobili današnji izgled prema projektu arhitekta Hermana Bollea i uz pomoć I. Kršnjavog. Tako je, eto, potkraj 19.st. nastala veličanstvena bazilika i prekrasna Biskupska rezidencija.

U katedrali se nalazi umjetničko blago neprocjenjive vrijednosti, a posebno bih spomenula ikonostas sa slikama naših poznatih slikara I. Tišova, Bele Čikoš-Sesije, C. Medovića i F. Kovačića.

U Biskupskoj rezidenciji nalazi se muzej u kojem je izloženo liturgijsko posuđe, knjige i odjeća pojedinih biskupa, umjetničke slike, zatim arhiv i knjižnica koje je uredio biskup dr. Janko Šimrak (1942.-1946.).

Posebno mjesto u Rezidenciji ima knjižnica. U knjižnici je sačuvano mnogo knjiga s notama jer se u istočnom obredu više pjeva nego glasno moli. U knjižnici se čuvaju i knjige koje je skupljao Simeon Čučić, profesor filozofije i povijesti, pjesnik i prevoditelj koji je sudjelovao u pripremanju hrvatskog narodnog preporoda. On je sačuvao zbornik ranih radova Jana Panonija (Česmičkoga).

Zadovoljstvo je bilo razgledati to književno blago, dodirnuti rukom Pontifikalij (biskupski obrednik) iz 1433. ili inkunabulu, čiji je autor monah Kasian. "Ne bilježe do sada u nas izdavani popisi tako nazivanih i za povijest kulture svakog europskog naroda nada sve dragocjenih knjiga", zapisano je na kalendaru Ogranka Matice hrvatske, izdanom za 1998. godinu, a u povodu otkrivanja knjižnog blaga u Rezidenciji.

Veliko hvala sestrama bazilijankama što su sačuvale to neprocjenjivo umjetničko blago, a na nama je da shvatimo kakvo blago knjižnica čuva i da joj damo mjesto koje zaslužuje u kulturnom životu grada Križevaca, Koprivničko-križevačke županije i općenito u kulturnom životu Hrvatske.

Večernji list, utorak, 27. I. 1998.

SANJA ŠIMUNIĆ IZ KRIŽEVACA O IZLOŽBI "SLAVA SABORU"

Sabor i u Križevcima

Povijesno društvo iz Križevaca, čiji je rad među ostalim usmjeren i na upoznavanje kulturno-povijesne baštine Hrvatske, posjetio je izložbu "Slava Saboru" u Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu.

Pod stručnim vodstvom Jelene Borošak-Marijanović upoznali smo važnija zbivanja iz višestoljetnog postojanja i razvoja Hrvatskoga sabora.

Dokumentirana rukopisna i tiskana građa, te djela i predmeti likovne i primijenjene umjetnosti na upečatljiv su nam način približili značenje i ulogu Hrvatskoga sabora od njegovih ranih početaka, pa sve do danas.

Mnoštvo eksponata živopisno svjedoči o povijesti Sabora i Hrvatske: škrinja povlastica, pečatnjaci Sabora, grbovnice, zapisnici, poslovnici, plakati, nakit, odore, lente, portreti...

Posebena zanimljivost za Povijesno društvo iz Križevaca bili su dokumenti, isprave i osobe koje se vežu za Križevce i križevačko područje. Tu je bakrorezna ploča iz 1722. godine s prikazom Majke Božje Koruške u gornjem dijelu ploče i grada Križevaca u donjem dijelu, portret Ivana Zakmardija Dijankovečkoga, protonotara Kraljevstva, fotografija Ljudevita pl. Vukotinovića, velikog župana Križevačke županije i saborskoga zastupnika itd.

U Križevcima i u Zagrebu naizmjenično su se u prijeturskom razdoblju održavala saborska zasjedanja. Jedno takvo zasjedanje Sabora u Križevcima ostavilo je poseban trag u povijesti grada. Bio je to "Krvavi sabor" sazvan 1397. godine.

Nakon izložbe posjetili smo crkve velike umjetničke vrijednosti: Sv. Marka i Sv. Katarine. Tijekom povijesti te su crkve bile mjesto pokapanja nekih hrvatskih banova, čije se grobnice tamo i danas nalaze.

Večernji list, subota, 21. III. 1998.